

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
ĐẠI HỌC KINH TẾ & QTKD THÁI NGUYÊN**

DƯƠNG HÀ VÂN

Tên đề tài:

**MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM ỔN ĐỊNH SINH KẾ CHO NGƯỜI
DÂN ĐỂ QUẢN LÝ RỪNG BỀN VỮNG Ở KHU VỰC
VÙNG ĐỆM KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN THẦN SA –
PHƯỢNG HOÀNG, TỈNH THÁI NGUYÊN**

**Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp
Mã ngành: 61-31-10**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Mạnh Hùng

Thái Nguyên, 2013

LỜI CAM ĐOAN

Luận văn “*Một số giải pháp nhằm ổn định sinh kế cho người dân để quản lý rừng bền vững ở khu vực vùng đệm khu Bảo tồn Thiên nhiên Thân Sa – Phụng Hoàng, tỉnh Thái Nguyên*” được thực hiện từ tháng 8/2012 đến tháng 8/2013. Luận văn sử dụng những thông tin từ nhiều nguồn khác nhau. Các thông tin này đã được chỉ rõ nguồn gốc, đa số thông tin thu nhập từ điều tra thực tế tại địa phương, số liệu đã được tổng hợp và xử lý trên phần mềm Excel 2003.

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan mọi thông tin trong luận văn này đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Để hoàn thành luận văn này, tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Quản lý đào tạo Sau đại học, cùng các thầy, cô giáo trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh - Đại học Thái Nguyên đã tận tình giúp đỡ, tạo mọi điều kiện về thời gian, tinh thần cho tôi trong quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Đặc biệt, tôi xin chân thành cảm ơn TS.Nguyễn Mạnh Hùng đã trực tiếp hướng dẫn chỉ bảo tận tình và đóng góp nhiều ý kiến quý báu, tạo điều kiện thuận lợi cho tôi hoàn thành luận văn tốt nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn các đồng chí lãnh đạo, cán bộ Chi cục Kiểm lâm tỉnh Thái Nguyên, Ban quản lý khu BTTN Thần Sa - Phượng Hoàng, Huyện ủy, UBND huyện Võ Nhai - Thái Nguyên, phòng Nông nghiệp &PTNT, Chi cục Thống kê huyện, phòng Lao động Thương binh xã hội, phòng Tài Nguyên và Môi trường, cán bộ và nhân dân các xã Vũ Chấn, Nghinh Tường và Sảng Mộc đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ trong quá trình điều tra thực địa để hoàn thành luận văn này.

Cuối cùng tôi xin chân thành cảm ơn cơ quan, gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, ngày.....tháng.....năm 2013

Tác giả

Dương Hà Vân

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	v
DANH MỤC CÁC BIỂU.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Sự cần thiết phải nghiên cứu	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	3
2.1. Mục tiêu chung	3
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	3
3. Đối tượng nghiên cứu.....	3
4. Giới hạn của đề tài.....	4
5. Những đóng góp mới của Luận văn.....	4
6. Bố cục của luận văn.....	4
CHƯƠNG I	5
TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU	5
1.1. Một số vấn đề về sinh kế và vùng đệm.....	5
1.1.1. Khái niệm cơ bản về sinh kế.....	5
1.1.2. Vùng đệm và quan điểm quản lý bảo vệ vùng đệm	7
1.1.3. Quan điểm quản lý rừng bền vững	10
1.1.4. Mối quan hệ giữa sinh kế và quản lý bảo vệ rừng.....	12
1.2. Cơ sở thực tiễn của đề tài.....	13
1.2.1. Nghiên cứu về sinh kế của người dân để đảm bảo quản lý rừng bền vững trên thế giới.....	13
CHƯƠNG II.....	22

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	22
2.1. Các câu hỏi nghiên cứu của đề tài	22
2.2. Phương pháp nghiên cứu	22
2.2.1. Phương pháp thu thập thông tin	22
2.2.2. Phương pháp tổng hợp thông tin.....	24
2.2.3. Phương pháp phân tích thông tin.....	25
2.3. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	25
CHƯƠNG III	27
THỰC TRẠNG SINH KẾ CỦA NGƯỜI DÂN VÙNG ĐỆM KHU BTTN THẦN SA – PHƯỢNG HOÀNG VÀ CÔNG TÁC QUẢN LÝ BẢO VỆ RỪNG TẠI ĐỊA BÀN	27
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	27
3.1.1. Điều kiện tự nhiên	27
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	30
3.1.2.1. Tình hình dân cư và lao động.....	30
3.1.2.2. Cơ sở hạ tầng	34
3.1.2.3 Tình hình phát triển kinh tế của huyện Võ Nhai.....	35
3.2. Thực trạng sinh kế của người dân vùng đệm khu BTTN Thần Sa - Phượng Hoàng	35
3.2.1. Thông tin chung về các hộ điều tra	35
3.2.2. Nghề nghiệp của chủ hộ	38
3.2.3. Thu nhập, chi phí của chủ hộ	39
3.2.3.1. Phân tích dòng thu chi của hộ	39
3.2.3.2. Cơ cấu thu nhập	40
3.2.4. Các nguồn lực của chủ hộ	41
3. 2.5. Thị trường tiêu thụ các sản phẩm từ rừng	44

3.2.6. Thực trạng tác động của người dân địa bàn nghiên cứu đến các nguồn tài nguyên thiên nhiên.....	45
3.2.7. Nhận thức của người dân ở địa bàn nghiên cứu đối với vấn đề quản lý bảo vệ và phát triển rừng bền vững	46
3.2.8. Tác động của các chính sách đến sinh kế của người dân địa bàn nghiên cứu	49
3.2.9. Những ảnh hưởng của việc duy trì sinh kế của người dân đến KBT	52
3.3. Thực trạng công tác quản lý bảo vệ rừng trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên và địa bàn nghiên cứu	53
3.4. Nguyên nhân những tác động tiêu cực của người dân đến khu BTTN Thần Sa – Phượng Hoàng	57
3.4.2. Nguyên nhân từ chính sách của nhà nước	60
3.4.3. Nguyên nhân từ những hạn chế của chính quyền địa phương	61
CHƯƠNG IV	62
MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM ỔN ĐỊNH SINH KẾ CHO NGƯỜI DÂN ĐỂ QUẢN LÝ RỪNG BỀN VỮNG KHU VỰC VÙNG ĐỆM KHU BTTN THẦN SA – PHƯỢNG HOÀNG, TỈNH THÁI NGUYÊN	62
4.1. Nhóm giải pháp về phía người dân vùng đệm.....	62
4.2. Nhóm giải pháp về phía chính quyền địa phương.....	63
4.3. Nhóm giải pháp về phía Chính phủ	65
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	67
1. Kết luận	67
2. Kiến nghị	68
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	69
PHỤ LỤC: PHIẾU ĐIỀU TRA.....	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BQL	:	Ban quản lý
BTTN	:	Bảo tồn thiên nhiên
CP	:	Chính phủ
FAO	:	Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên hợp quốc
GTZ	:	Tổ chức Hợp tác kỹ thuật Đức
ITTO	:	Tổ chức Gõ nhiệt đới quốc tế
KBT	:	Khu bảo tồn
LSNG	:	Lâm sản ngoài gỗ
NĐ	:	Nghị định
NN&PTNT	:	Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
QĐ	:	Quyết định
QLBVR	:	Quản lý bảo vệ rừng
QLRBV	:	Quản lý rừng bền vững
TT	:	Thị trấn
TTg	:	Thủ tướng
UBND	:	Ủy ban nhân dân
UNESCO	:	Tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa Liên hợp quốc
VQG	:	Vườn quốc gia

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 01: Các loại đất đai trong khu vực.	29
Bảng 02: Mật độ và dân số các xã trong khu vực.....	31
Bảng 03: Lao động và phân bố lao động các xã.....	32
Bảng 04: Thành phần dân tộc sống trong khu vực	33
Bảng 05: Cơ cấu mẫu điều tra.....	35

DANH MỤC CÁC BIỂU

Biểu 01: Cơ cấu tuổi của chủ hộ	36
Biểu 02: Trình độ học vấn của chủ hộ	37
Biểu 03: Cơ cấu thu nhập của hộ	40
Biểu 04: Tác động của hộ đến khu BTTN.....	47
Biểu 05: Đề xuất giải pháp kết hợp sinh kế và bảo vệ rừng.....	58
Biểu 06: Đề xuất giải pháp tăng thu nhập từ rừng.....	59
Biểu 07: Đề xuất giải pháp tăng thu nhập từ LSNG	60
Biểu 08: Giải pháp để hộ tham gia chế biến lâm sản.....	65

MỞ ĐẦU

1. Sự cần thiết phải nghiên cứu

Rừng là nguồn tài nguyên quý giá của mỗi quốc gia, với nhiều loài động thực vật đa dạng và quý hiếm. Với những vai trò của mình, rừng ngày càng khẳng định tầm quan trọng, không thể thiếu đối với môi trường cũng như sự sống trên trái đất. Các quốc gia trên thế giới đều đã có nhiều chương trình xanh, bảo vệ rừng, phát triển rừng với những quy mô khác nhau. Ở Việt Nam, chương trình quốc gia “Trồng mới 5 triệu ha rừng” đã được triển khai thực hiện từ năm 1998 đến 2010 với mục tiêu: cải thiện độ che phủ rừng; đảm bảo an ninh môi trường; góp phần giải quyết công ăn việc làm, xóa đói giảm nghèo cũng như đưa Lâm nghiệp trở thành ngành kinh tế quan trọng của đất nước. Kết quả sau 13 năm thực hiện, độ che phủ rừng đạt 39,5% [10], tăng 7,5% so với năm 1998. Trước thành tựu đạt được đó, công tác quản lý bảo vệ rừng hiện nay lại phải đối mặt với những khó khăn bất cập xuất phát từ nhu cầu về lâm sản ngày càng gia tăng, cuộc sống của người dân trong và ven rừng vẫn còn phụ thuộc nhiều vào nguồn tài nguyên có giá trị này. Hoạt động chặt phá, khai thác rừng trái phép diễn ra từng ngày, từng giờ không những gây tác động xấu đến cuộc sống của chính chúng ta mà còn là tác nhân dẫn đến tuyệt chủng của nhiều loài động thực vật quý hiếm.

Khu Bảo tồn Thiên nhiên (BTTN) Thần Sa – Phượng Hoàng được thành lập theo Quyết định số 1604/QĐ-UBND ngày 08/7/2009 của UBND tỉnh Thái Nguyên. Nằm trên địa bàn của huyện Võ Nhai của tỉnh Thái Nguyên. Khu vực này có hệ sinh thái rừng núi đá vôi độc đáo, là nơi lưu trữ và cư trú của nhiều loài động, thực vật quý hiếm. Theo số liệu thống kê nhanh, Khu BTTN Thần Sa - Phượng Hoàng có nhiều tính đa dạng sinh học về động thực vật độc đáo, ước tính có khoảng 1.096 loài. Bước đầu được ghi nhận